
"The Art of Soluble", P. B. Medawar, London 1967 : [recenzja].

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 12/4, 844-845

1967

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

**Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.**

wia jego poczynania. Są to refleksje na temat sprawiedliwości i miłości, lecz dotyczą one ich roli jako sił czynnych i ożywiających twórczą myśl. niesprawiedliwości tego świata, krwawe konflikty, zgubne mity — wszystko omawia autor po to, aby je zwalczyć, a czyni to w duchu realistycznym, twórczym, stosując zasady *Ewangelii* do współczesnych mu sytuacji (jak np. interpretacja opowieści o dobrym Samarytaninie). Jest to książka znakomita" (s. 328); zaleca ją autor młodzieży w wieku lat 16—18.

Omówienie drugiej z przytoczonych wyżej książek, tj. dzieła Lacroix zaczyna się od następującego zdania: „Jest rzeczą pożądaną, aby młody chrześcijanin (*chrétien*) wiedział, jak wielka jest rola ateizmu w świecie współczesnym" (s. 310).

Mamy więc przed sobą wyraźne określenie postawy autora, który jednak stara się lojalnie informować swych czytelników o lekturze, co zresztą nie zawsze jest łatwe. Nie wdając się w polemikę z ocenami niektórych dzieł literackich (czasem z „zalecającej” bibliografia przemienia się w „ostrzegającą”), stwierdzić trzeba, że w zakresie historii nauki autor zdołał uniknąć tendencji umoralniających, widocznych w wielu wydawnictwach typu „co młodość czytać powinna”.

Na polskim rynku brak jest tego rodzaju publikacji, a różne adnotowane katalogi księgarskie czy wydawnicze przeznaczone są dla innych adresatów i mają charakter komercyjny. Szkoda, bo polskie „poradniki” — sięgające czasów pozytywistycznych — mogłyby stanowić zachętę do kontynuowania dobrej tradycji. Może by więc przełamać opory i zacząć od opracowania chociażby tylko „idealnej biblioteki historii nauki”, przeznaczonej na użytek „starszych nastolatków”, rozpoczynających wyższe studia?

Waldemar Voisé

NOTATKI BIBLIOGRAFICZNE

P. B. Medawar, *The Art of Soluble*. Methuen, London 1967, ss. 160.

Tytuł zbioru esejów autor zaczerpnął ze swojej własnej recenzji o książce Arthura Koestlera *The Act of Creation*, w której pisał m. in.: „Żaden naukowiec nie cieszy się uznaniem za chybione wysiłki w rozwiązywaniu problemów przekraczających jego kompetencje. Najlepsze, na co może liczyć, to uprzejme lekceważenie, takie samo, na jakie zasługuje polityk utopista. Polityka bowiem jest sztuką przewidywania tego, co może się zdarzyć, badania naukowe są sztuką rozwiązywania tego, co da się rozwiązać (*the Art of the Soluble*). I polityka, i badania są umiejętnościami całkowicie praktycznymi”.

Eseje zawarte w zbiorze przedstawiają poglądy autora na problemy tworzenia i oryginalności w nauce oraz na logiczne powiązania pomiędzy myślą twórczą i myślą krytyczną. Jest to równocześnie pionierskie studium z dziedziny etologii naukowców, z dziedziny anatomii naukowego działania. Czy prawdą jest, że naukowcy są (lub powinni być) bezstronnymi i beznamiętnymi obserwatorami przyrody? Co leży u podstaw żywego zainteresowania naukowców sprawami priorytetu praw rządzących światem? Jak tworzą się i gdzie przebiega granica pomiędzy nauką czystą i stosowaną? Jakie są kryteria, według których naukowcy oceniają pracę swoich kolegów, a także swoją własną? Odpowiedzi na niektóre z tych pytań można znaleźć w czterech krytycznych studiach Medawara o Teilhardzie de Chardin, Arthurze Koestlerze, D'Arcy Thompsonie i Herbercie Spencerze, powiązanych w jedną logiczną całość głównym esejem traktującym o naturze naukowego rozumowania, a zatytułowanym *Hipoteza a wyobraźnia*.

Chociaż autor odnosi się lekceważąco do wszelkich prób traktowania przyrody jak niezbadanej tajemnicy, nie uważa jednak nauki za rodzaj suchej „księgowości” natury, lecz przeciwnie, uważa ją za jedną z najwspanialszych przygód ludzkości.

J. N. Bucur, J. Gh. Stănescu, M. Macavescu, *Din istoria electricității*. Editura Științifică, București 1966, ss. 427.

Publikacja rumuńska poświęcona historii elektrotechniki zawiera obszerny materiał dokumentacyjny i ilustracyjny o rozwoju nauki o elektryczności, elektrotechniki i elektroniki oraz dziedzin z nimi związanych. Przedstawiono w niej podstawowe etapy rozwoju tej dyscypliny nauki i techniki z podkreśleniem przełomowych doświadczeń i odkryć, wyciągnięciem zasadniczych wniosków teoretycznych i zastosowań praktycznych oraz naświetleniem wpływu rozwoju elektrotechniki na życie. Podano biografie wybitniejszych odkrywców i naukowców z dziedziny elektrotechniki. Część końcowa książki zawiera dane dotyczące historii elektrotechniki w Rumunii. Praca jest napisana przystępnie i interesująco, a sposób jej ujęcia przypomina podobnego rodzaju publikację polską Rajmunda Sosińskiego *Z dziejów energetyki* (Warszawa 1964). Na końcu książki zamieszczono spis literatury oraz indeks nazwisk, wśród których znajdują się: Daniel Galath¹ i Maria Skłodowska-Curie.

J. K.

Ludi russoj nauki. Oczerki o wydajuszczichsia diejatielach jestiestwoznanija techniki. Technika. Izdatielstwo „Nauka”. Moskwa 1965, ss. 783.

Wielotomowe wydawnictwo zbiorowe pod ogólnym tytułem *Ludzie rosyjskiej nauki* zawiera życiorysy najbardziej zasłużonych rosyjskich przedstawicieli przyrodoznawstwa i techniki. Cztery tomy obejmują następujące dziedziny twórczości: 1) Matematyka, mechanika, astronomia, fizyka i chemia (wyd. 1961 r.)², 2) Geologia i geografia (wyd. 1962 r.); 3) Biologia, medycyna i rolnictwo (wyd. 1963 r.); 4) Technika (wyd. 1965 r.). Ogółem w tych tomach zawarto 273 życiorysy.

W ostatnio wydanym tomie zbioru biografii z podtytułem *Technika* zamieszczono 78 sylwetek uczonych, inżynierów i wynalazców rosyjskich, którzy pracami i osiągnięciami wpłynęli nie tylko na postęp techniczny w swoim kraju, ale przyczynili się także do rozwoju techniki światowej. Życiorysy zgrupowano w porządku chronologicznym tak, że dają ogólny obraz stopniowego rozwoju osiągnięć myśli naukowo-technicznej w Rosji w różnych dziedzinach techniki, m.in. w zakresie budowy maszyn, metalurgii, górnictwa i technologii paliw kopalnych, budowy mostów, transportu kolejowego i lotnictwa, elektrotechniki i radiotechniki, hydrotechniki, elektryfikacji, automatyki, techniki raketowej i kosmonautyki.

Wśród zamieszczonych biogramów znajdujemy nazwiska znakomych uczonych pochodzenia polskiego: Stefana Drzewieckiego (1843—1938) i Feliksa Jasińskiego (1856—1899) oraz Aleksandra Skoczyńskiego (1874—1960), którego dziadek Medard ze swymi synami brał udział w powstaniu styczniowym. Każdy życiorys zaopatrzonej jest w podobiznę danej osoby oraz wykaz jej główniejszych prac

¹ Notatkę o niesłusznie zapomnianym gdańskim pionierze nauki o elektryczności z XVIII w. Danielu Galacie zamieszczono w „Kwartalniku” nr 4/1965, ss. 673—675.

² Por. notatkę o tym tomie w nrze 3/1962 „Kwartalnik”, ss. 384—385.